

Maastricht-LAB

Werken in de geest van de Omgevingswet?

FOTO: MONIEK WEDAM

▲ LAB-safari: een bezoek aan verschillende projecten van het Maastricht-LAB waarbij bezoekers in gesprek gaan met deelnemers van het betreffende project.

De Omgevingswet is meer dan een juridische exercitie. Het is ook een aanzet tot een andere wijze van stadsontwikkeling. De gemeente is hierbij meer faciliterend in plaats van dirigerend. Maastricht-LAB heeft de laatste jaren een praktijk ontwikkeld die weleens een voorproefje kan zijn van de werkwijze rond de Omgevingswet.

Maastricht-LAB is opgericht vanuit de gemeente, maar staat wel op enige afstand. We zitten bijvoorbeeld niet in het gemeentehuis en wij werken met een interne en externe kernpartner.' Aan het woord is Tim van Wanroij, kernpartner namens de gemeente bij Maastricht-LAB. Hij is sinds 2012 betrokken bij tal van initiatieven vanuit de samenleving die het lab in portefeuille heeft. Hoe is dat zo gekomen? 'De structuurvisie die in 2012 na een uitgebreid interactief proces is

vastgesteld, vormt de grondslag. In deze visie wordt vastgesteld dat sinds de crisis van 2008 een nieuw tijdperk is ontstaan die om een andere manier van stadsontwikkeling vraagt. Kortgezegd: meer organische processen zonder eindbeeld in plaats van blauwdrukplanning, meer flexibiliteit, een proces van cocreatie met een grote variëteit aan partijen, en kleinschaliger. De gemeente heeft Maastricht-LAB in het leven geroepen om te experimenteren met deze nieuwe aanpak.'

Structuurvisie als kantelpunt

Wethouder Gerdo van Grootheest ziet de structuurvisie uit 2012 ook als een kantelpunt in het denken over stadsontwikkeling. 'We moesten echt weer met beide benen op de grond komen. We gingen eerst nog uit van een forse groei van de bevolking, nu is er het

besef dat we in een krimp-regio zitten met voor onze stad een stabiele bevolkingsomvang. We hebben de grondexploitaties op orde gebracht en ook scherpe keuzes moeten maken in welke ontwikkelingen nog wél doorgaan: projecten die echt verschil maken voor de stad. En zie: nu zitten we weer vol in de uitvoering in plaats van de schijnwerkelijkheid van masterplan-

nen.' Van Grootheest vervolgt: 'We denken en werken ook echt op een andere manier, met andere partners en in een andere rol. We gaan uit van "startbeeldplanologie", plekken waar we bij wijze van spreken morgen kunnen beginnen. En waar we vroeger met een beperkt aantal grote ontwikkelaars werkten die de weg naar het gemeenteparaat wel wisten te vinden, werken we nu met een veel groter aantal maar gevarieerdere en kleinere partijen, vaak in gelegenheidscoalities, die we meer wegwijs moeten maken bij de gemeente. Ik vind het een positieve en interessante ontwikkeling.'

Platform voor ideeën

Maastricht-LAB zou aanvankelijk bestaan voor de periode 2012-2014 en daarna ophouden. 'Maar we waren gewoon niet klaar met leren en experimenteren', legt Tim van Wanroij uit. 'Sterker, we begonnen pas goed. In de eerste periode werden de projecten die wij begeleidden aangedragen vanuit de gemeente; vanaf 2014 kunnen initiatiefnemers uit de stad zelf een projectvoorstel indienen en vervult het lab een rol als partner, verbinder of adviseur. >

FOTO: RICHARD STARK

▲ Wethouder Gerdo van Grootheest: 'We gaan uit van "startbeeldplanologie".'

ACTIVITEITEN

Tijdens de eerste periode (2012-2014) is Maastricht-LAB bij diverse projecten betrokken geweest. Een kleine greep:

- Park van de Toekomst. Ontwikkeling van een uitgebreid participatie- en visievormingsproces voor het Frontenpark
- De Brandweer. Herbestemming van voormalige brandweerkazerne tot ondernemershuis met horeca
- Functiemigratie en leegstand stadsbreed. Strategie voor aanpak van leegstand op stadsniveau
- Open oproep. Wedstrijd voor het beste idee op het gebied van nieuwe stadsontwikkeling. Winnaar is Jules Labs: een initiatief voor tijdelijke transformatie van leegstaande gebouwen
- Stad.Academie. Een (tijdelijk) leertraject waarbij het transformerende proces van stadsontwikkeling centraal staat

Ook in de tweede fase (vanaf 2014) heeft Maastricht-LAB diverse projecten in uitvoering. Onder meer een adviesrol bij de ontwikkeling van de transitiestrategie voor De Groene Loper A2 Maastricht, bovenop de A2-tunnel. Stichting Caracola wordt ondersteund bij het introduceren van een nieuwe vorm van ontwikkelbeheer waarin (tijdelijke) leegstaande gebouwen worden getransformeerd tot creatieve broedplaatsen en publieke ontmoetingsplekken voor stad en wijk. Verder is het netwerk

van Stadmakers opgericht: een open netwerk van denkers en doeners uit de stad die bij elkaar komen en hun tijd, middelen en kennis ter beschikking stellen aan Maastricht-LAB. Het netwerk telt momenteel 75 personen. Het lab werkt ook samen met studenten en kennisinstellingen, onder andere in het internationale onderzoekstraject URB@Exp over vijf stadslabs in Europa en door onderzoeksvragen voor afstudeertrajecten te formuleren. Tenslotte organiseert Maastricht-LAB met grote regelmaat publieke bijeenkomsten.

FOTO: AARON NIJS

FOTO: JONATHAN VOS

▲ Tim van Wanroij: 'We zijn een open platform voor ideeën in de stad.'

'Durf maatwerk te leveren'

We zijn een open platform voor ideeën in de stad.' Van Wanroij geeft een voorbeeld. 'Met Temporary Lane willen we nieuw leven brengen in een winkelstraat met veel leegstand. In de leegstaande panden worden voor één maand allerlei creatieve en vernieuwende winkelconcepten uitgetest om zo de straat een impuls te geven. Zeg maar het pop-up idee, maar dan voor een hele straat waarbij beleving, ontmoeting en winkelen centraal staan. Het idee en de uitvoering komt van een initiatiefnemer die dit in

Genk (België) al met succes heeft uitgetest.' Een ander voorbeeld is de samenwerking met de jonge stichting Caracola. Dit is een collectief dat is ontstaan in het netwerk rondom een culturele vrijplaats in Maastricht en dat nu een leegstaande school ontwikkelt tot een tijdelijke creatieve broedplaats. Op die manier wordt een groep bij de ontwikkeling van de stad betrokken die er voorheen met de rug naar toe stond. Van Wanroij: 'Wij zijn aanjager bij deze processen en waar nodig een handige schakel naar de gemeente, maar nemen niet zelf de uitvoering ter hand. Het moeten vooral projecten van die mensen blijven.'

Er zijn nog heel wat plekken om aan te pakken en zo mogelijk nog meer latent aanwezige energie en creativiteit bij de mensen. Toch moet niet vergeten worden dat er ook een groep is die niet mee kan of wil doen, beseft Gerdo van Grootheest. 'Niet iedereen kan en wil op eigen kracht meedoen met stadsontwikkeling. Zelfredzaamheid wordt wel eens verward met over de schutting kieperen. Daarom letten we erop dat we met Maastricht-LAB niet zomaar wat aanrrommelen, maar dat we een duidelijke onderzoeksvraag hebben die goed begeleid moet worden. Aandacht voor kwetsbare groepen hoort daar zeker bij.'

Tips

Maastricht is onder andere via de G32 (het verband van middelgrote steden) goed op de hoogte van de opgaven in andere steden en hoe die worden aangepakt. En andere steden leren ook weer van Maastricht. 'Laatst hadden we een grote delegatie uit Breda op bezoek', vertelt Van Grootheest. 'Ik heb ze meegegeven om onze aanpak niet letterlijk te kopiëren, maar vooral te kijken naar wat er in Breda speelt en waar de stad naar toe wil.' Daarnaast heeft de wethouder een wat meer algemene overweging voor gemeenten die met de Omgevingswet in het verschiep op zoek zijn naar een nieuwe aanpak. 'Durf maatwerk te leveren. Je ziet nog wel eens een zekere schroom om iets extra's te doen omdat er een precedentwerking vanuit zou gaan - "als we het hier doen willen ze het straks overal". Ik vind die angst onterecht. Leg helder uit wat je overwegingen zijn om op plek A voor werkwijze X te kiezen en op plek B werkwijze Y. Besturen is kiezen maar dan wel met een heldere uitleg en argumentatie bij die keuzes.' Het is een denkwijze die goed aansluit op wat de Omgevingswet beoogt. ●

WEBSITE

www.maastrichtlab.nl

